

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 15 โรงเรียน จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานครที่อยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร) เป็นนักเรียนชาย และหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นละ 150 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชาย 150 คน นักเรียนหญิง 150 คน รวมทั้งสิ้น 2 ชั้นเรียน เป็นจำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานศิลปะ ประเภทละ 2 ภาพ ต่อบุคคล ดังนี้ ภาพเหมือนจริง (Realistic) 2 ภาพ ประกอบด้วย

1. ภาพ ยามเช้า ชาวพุทธ ชื่อศิลปิน ไตรภพ เพ็ญสุข
2. ภาพ Hans The Knight the Young Girl and Death ชื่อศิลปิน Baldung Grien

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วย

1. ภาพ ตลาดน้ำ ชื่อศิลปิน สวัสดิ์ ตันติสุข
2. ภาพ Head of a weeping woman with hand ชื่อศิลปิน Picasso

ภาพงานศิลปะแบบนามธรรม (Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วยภาพ

1. ภาพการกำเนิด 6/97 ชื่อศิลปิน อนุพงษ์ คชาชีวะ
2. ภาพ Small Pleasures ชื่อศิลปิน Kandinsky

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้คำถามทั้งหมด 7 คำถาม เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นควบคู่ไปกับการพิจารณาภาพงานศิลปะแต่ละภาพ ของแต่ละประเภท เพื่อตอบคำถามทั้ง 7 คำถาม โดยผู้วิจัยจะใช้ 2 วิธีในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงนักเรียน สูดทำย่นำข้อมูลเสียงที่ได้มาถอดเทปเพื่อนำมาวิเคราะห์

2. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมวง และให้นักเรียนทั้งหมดได้พิจารณาภาพงานศิลปะพร้อมกับถามคำถามควบคู่กันทีละภาพ ต่อจากนั้นให้นักเรียนเขียนบันทึกความคิดเห็นที่ได้จากคำถามทั้ง 7 ลงในแบบบันทึกของตัวนักเรียนแต่ละบุคคล สูดทำย่นำเอาแบบบันทึกรายบุคคลมาวิเคราะห์

ชุดคำถามประกอบด้วย 7 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามทั้ง 7 นี้ในทุกๆ ภาพอย่างครบถ้วน นักเรียนแต่ละคนได้พิจารณารูปภาพทั้งหมดคนละ 6 ภาพ โดยแบ่งเป็นประเภทละ 2 ภาพตามกำหนดไว้ในขั้นที่ 1

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติ ค่าสูงสุด(maximum value) ค่าร้อยละ(percentage) ค่าความถี่(frequencies) และค่าที(t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science:SPSS for Windows)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ตอนที่ 1 การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ มีดังนี้

1. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 39.28 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2. นักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.11 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.22 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.33 รองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

4. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.22 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 43.89 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

5. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 34.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.78 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

6. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.67 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 22.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.78 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

7. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.11 และรองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 29.78 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 5.11 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ

ละ 45.56 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

8. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพเหมือนจริง อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.17 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.33 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.50 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

9. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.17 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 30.00 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.83 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

10. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพนามธรรม อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 32.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

11. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 35.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

12. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.67 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 18.33 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 7.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

13. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

14. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 41.67 และขั้นแสดงแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 3.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

15. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ดันดีสุข อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 17.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

16. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของ Picasso อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 19.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

17. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ดันดีสุข อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

18. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของ Picasso อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 42.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

19. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.33 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 15.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

20. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมอยู่ในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.67 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 49.00 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

21. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คุชาชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 12.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

22. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.33 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

23. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 45.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

24. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 44.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

การเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ จำแนกตามชั้นเรียน เพศ ชนชาติของศิลปิน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะเพศชาย และเพศหญิง โดยใช้ค่า t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของศิลปินต่างชนชาติ โดยใช้ค่า t-test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ภาพงานศิลปะเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข และ Baldung และภาพงานศิลปะนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ และKandinsky ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพงานศิลปะกึ่งนามธรรมของ สวัสดิ์ ตันติสุข และ Picasso พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า t-test พบว่าการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยผลการศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด กล่าวคือ นักเรียนพิจารณาสิ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพโดยให้ความสำคัญต่อการตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น เรื่องราวพื้นฐาน ความสวยงาม และทักษะความชำนาญ ในส่วนที่ตนเองสนใจ และความจริงที่เกิดขึ้นในภาพ สิ่งที่นักเรียนแสดงออกมาคือสิ่งที่ใครๆก็สามารถรับรู้ได้ และสามารถแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจของนักเรียน สามารถวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงไปสู่ประสบการณ์ของตนเองอย่างมีสุนทรีย์ภาพ แต่ยังคงสนใจในเนื้อหาของงาน มีการสนับสนุนความเหมือนจริง คาดคะเนสิ่งต่างๆที่นำไปสู่ข้อสรุป มีการตัดสินใจในเรื่องของความงาม และความเป็นจริง หรือแม้แต่การแสดงจินตนาการบางส่วนที่ไม่เกิดขึ้นจริงในภาพงานศิลปะ ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ สวัสดิ์ ดันดีสุข

“ภาพวาดนี้เกี่ยวกับคนขายของทางน้ำใส่ชุดโบราณใส่หมวกเหมือนผีจีน”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“ตาเป็นกระจก และแตก หูของเค้ากำลังใส่แหวน แล้วก็รัดหูไม่ได้ยินอะไรเลย มือของเขาที่เป็นสีเหลืองออกเขียว”

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นรูปที่ดี เพราะเรื่องนี้มันมีต้นไม้เต็มไปหมดทำให้รูปนี้ดูผสมบูรณ์และเป็นธรรมชาติ”

“มันสวยมากเพราะมีวัดอยู่กลางป่าเหมือนวังออกมาจากป่ามีแม่น้ำสวยงามแล้วมีเรือแล่นผ่านสวยงามเหมือนธรรมชาติมาก”

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ Baldung Grien

“สีดีสีสดดีครับ วิธีลงสีต้องยากมากแน่”

ซึ่งผลนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พาร์สัน (Parsons, 1987 cited in Cotner, 2001) ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมใช้แนวคิดในขั้นที่ 2 จำนวนมากแต่น้อยกว่านักเรียนมัธยมที่ใช้ในขั้นที่ 3 เนื่องจากสภาพแวดล้อม ภาวะ อายุ การเจริญเติบโตของวัย การแสวงหาข้อค้นพบของสภาพแวดล้อมใดๆก็ตามจะสามารถช่วยขยายการพูดคุยเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมด

ของงานศิลปะซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มัวร์ (Moore, 1973) ที่พบว่านักเรียนเกรด 1 ถึงเกรด 12 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในเรื่องของวัตถุสิ่งต่างๆ ในภาพเป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักเรียนเข้าใจ รู้จัก และอธิบายได้ง่ายกว่าในเรื่องอื่นๆ

นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียเจตคติของเด็กที่เกี่ยวข้อง กับการมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง โดยการศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่ามีการสนับสนุนความเหมือนจริง และใช้การมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงเป็นหลักเกณฑ์การตัดสิน จากการเสนอของ มาคอคอก้า (Machoka อ้างในParsons, 1987) ผู้ซึ่งศึกษาการวิพากษ์วิจารณ์ของเด็กหลากหลายอายุ พบว่าการมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงมีความสนใจอยู่ที่ 3 % ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 7 ปี , 32% ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 11 ปี และ 19% ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 18 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของ การ์เนอร์, วินเนอร์ และไคลเซอร์ (Garner, Winner and Kircher, อ้างใน Parsons, 1987) พบว่า เด็กอายุ 8-12 ปี มีการคิดต่องานศิลปะเช่นเดียวกัน คือ พิจารณาความเหมือนจริง และ ลากค์ โฮโรวิทซ์ (Lark-Horowitz อ้างใน Parsons, 1987) พบความสำคัญต่อการมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงระหว่างอายุ 6 และ 15 ปี

2. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบการรับรู้ใน ชั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) อยู่อันดับที่ 2 และเด็กประถมปีที่ 6 มีการรับรู้ในชั้นที่ 3 มากกว่าชั้นที่ 2 กล่าวคือ นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นมีจินตนาการมากขึ้นและเข้าใจว่างานศิลปะบ่งบอกถึงเรื่องราว หรือแนวความคิด นอกเหนือจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ พิจารณาสีที่งานศิลปะแสดงออก และใช้ความคิดเห็นจากประสบการณ์ส่วนตัวสนใจในเรื่องของการตีความหมาย นักเรียนพิจารณาที่งานศิลปะมากเช่นเดียวกันนั้นก็พิจารณาความหมาย และความรู้สึก และคิดว่าภาพประกอบด้วยอารมณ์ และแนวความคิด และอาจจะพูดถึงการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ เช่น เส้น พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง แต่สิ่งเหล่านี้จะถูกตีความไปในทางอารมณ์ และความรู้สึกของนักเรียน ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“รู้สึกว่ามันเป็นภาพที่มีวัดมีโบสถ์มากมายมีคนเต็มไปหมดภาพนี้เห็นคนทำบุญตักบาตรและเห็นเป็นที่ประทับตา ประทับใจมาก”

“เรื่องราวนี้ผมว่ามันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้แล้วมันเป็นเรื่องที่ดีมากสามารถดึงดูดคนทั่วไปให้หันมารักธรรมชาติอนุรักษ์ป่าไม้แล้วช่วยปลูกป่าไม้”

“เป็นสีที่ดี เพราะ สร้างอารมณ์ได้ดีสามารถสัมผัสได้”

“เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านและผู้คนที่อยู่ร่วมกัน ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีเป็นภาพที่ผู้คนที่อยู่ร่วมกันสามัคคีกัน และดีเพราะความเป็นธรรมชาติที่ร่มรื่น”

ซึ่งผลนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสเซน (Mussen, 1964) พบว่า เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากการรับรู้เรื่อง รูปร่าง รูปทรง และสีก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยพัฒนาการรับรู้ที่เป็นรายละเอียดเพิ่มเติม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สวอท์ และเทลเลอร์ (Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่าเด็กโตจะให้ความสนใจ และพูดถึงเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพ และตามขั้นพัฒนาการของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 11-14 ปี เด็กจะตีความหมายของสิ่งต่างๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของเขากับสิ่งแวดล้อม

3. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบการรับรู้ ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) เป็นอันดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนสามารถแสดงการรับรู้ในเรื่องของรูปแบบ และสี โดยให้ความสำคัญ สนใจต่อสิ่งเหล่านี้และเข้าใจว่าภาพวาดเกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสินใจ โดยเน้นที่รูปแบบลักษณะ ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“รูปร่างต่างๆมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่แต่ก็สมดุลเหมือนจริง มีพื้นผิวที่เรียบง่าย และ ขรุขระถ้าเปรียบเทียบกับความจริง”

“ดี เพราะ รูปร่างรูปทรง เรื่องราว การลงสี จุดเด่น ความสมดุล ลายเส้น นั้นล้วนแต่มีความประณีตใช้ความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะไทย”

“ดีมาก เพราะ ภาพนี้ค่อนข้างมีลายเส้น ลายละเอียดมาก ระบายสีดีตามความเป็นจริงมีการเล่นสี อ่อน แก่ วาดได้ตรงตามหลักการจัดภาพ”

“ดี เพราะ สีสวยและมีความสมดุลดูเป็นเอกภาพ และยากในการวาดเป็นเอกลักษณ์ของไทย เป็นวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน และรูปทรง และวาดรูปคนมาก”

สอดคล้องกับ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ที่พบว่า เด็กในช่วงวัย 9-12 ปี ยังไม่สามารถเห็น หรือ เข้าใจถึงความแตกต่างในด้านแบบอย่าง (สไตล์) ของผลงานศิลปะของศิลปินเพราะยังไม่สามารถเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ หรือหลักการด้านศิลปะ เช่น จุดเด่น จุดด้อย ความสมดุล จังหวะลีลา ความเป็นเอกภาพ สิ่ง que เด็กสามารถเห็นหรือเรื่องราวในผลงานนั้นๆ นอกจากนี้ ดักลาส และคณะ (Douglas, Schwartz and Taylor, 1981 อ้างถึงใน รัญญรัตน์ อัครนนท์, 2545) พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการบรรยายมากกว่าการตีความ โดยพูดถึงวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่พบในภาพมากที่สุด ในส่วนที่ไม่พบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนเลย ได้แก่ เทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ ซึ่งดักลาส และคณะ กล่าววว่า อาจเนื่องจากระบบการเรียนรู้การสอนในเรื่องของการพูดบรรยาย การอธิบาย การเล่าเรื่อง มากกว่าการพูดในเชิงการตีความ และการที่เด็กไม่มีการบรรยายภาพเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ อาจเนื่องมาจากในสังคมของเด็กไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับศิลปิน นักวาดภาพ มีน้อยมาก และแม้แต่ในการเรียนศิลปะศึกษา ครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการส่งเสริม หรือชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างงานศิลปะเท่าที่ควร นักเรียนจึงมีความรู้ในสิ่งเหล่านี้้อยมาก

จากงานวิจัยข้างของดักลาส และคณะ พบว่า ช่วงอายุที่ไม่มีการตอบสนองในเรื่องของเทคนิควิธีการนั้นอยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี แต่กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ อยู่ในช่วงอายุ 8-12 ปี

4. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบ
 ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) แต่เพราะ การวิเคราะห์ใช้สถิติค่าสูงสุด (Maximum Value) โดยพิจารณาทั้ง 7 คำถามรวมกัน ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้แบบผสมผสาน ฉะนั้นการสรุปผลผู้วิจัยนำเฉพาะค่าสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้มาใช้เพียงค่าเดียว ดังนั้นผลที่ออกมาขั้นที่ 1 ไม่ปรากฏ กล่าวคือ ในขั้นนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบต่อสื่ออย่างมาก และมักจะคาดคะเนสิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุปโดยไม่สนใจภาพงานศิลปะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮร์เบอร์โฮล์ (Herberholz, 1985) กล่าวว่า เด็กอายุ 8-12 ปี จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในการเรียนรู้ และการตอบสนองความงามของงานศิลปะ แต่ในการแสดงความคิดเห็นนั้นยังเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ยังขาดข้อมูลความรู้ทางด้านศิลปะ และเพียงความคิดเห็นที่มีพื้นฐานจากความชอบส่วนตัวต่อผลงานนั้นๆ
 ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ Baldung Grien

“หนูชอบภาพนี้ มันมีสีแดง สีทอง”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“ไม่ดีเพราะไม่สวย”

“ยากที่สุด เพราะผม ไม่ชอบ”

“ดีใจ เพราะผมชอบหมวก”

ภาพงานศิลปะแบบนามธรรมของ อนุพงษ์

“รู้สึกดีใจที่จะได้กินขนมเค้ก”

5. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) จากการศึกษาครั้งนี้เลย คอสเตอร์ (Koster, 2001) กล่าวว่า ภาพต่างๆที่เรามองเห็นนั้นไม่เพียงแต่ต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้เท่านั้น มิใช่ภาพเกี่ยวกับศิลปะนั้นเป็นสาระสำคัญของทั้งหมดและต้องสร้างความหมายผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้นักเรียนรู้วิธีการพิจารณา และการแสดงออกต่อสภาพที่มีผลต่อตัวนักเรียนเอง นักเรียนต้องเรียนรู้ถึงการอธิบายงานโดยใช้คำศัพท์พื้นฐานทางศิลปะ และใช้คำศัพท์เพื่อประเมินงานทั้งภายใน และภายนอก นักเรียนต้องเห็นได้มากกว่า พื้นผิว รูปภาพ และต้องเข้าใจว่างานศิลปะแต่ละชิ้นดำรงซึ่งตำแหน่งเฉพาะ ในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือ บริบททางสังคม นักเรียนต้องมีความสามารถเพียงพอสำหรับการคิดโดยมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของการพูดคุย ซึ่งมุ่งความสนใจไปยังคำถามทางปรัชญาในธรรมชาติของศิลปะ และนี่คือหน้าที่ของครูที่ใช้เป็นกลยุทธ์ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ซึ่งช่วยให้นักเรียนทั้งหมดสามารถคิด พูด และเขียน อย่างใช้ความคิดในทางศิลปะ คุณครูจะต้องโอบล้อมนักเรียนด้วยศิลปะที่มีความแตกต่างอย่างโดดเด่นของมนุษยชาติ นักเรียนผู้ซึ่งเตรียมพร้อมจะได้รับการเรียนรู้จากความเชื่อมั่นด้วยตัวเอง จะได้ฟังประเด็นต่างๆในการมองเห็น จะได้แสดงความคิดเห็นและประเมินคุณค่า โดยอิงเหตุผลประกอบ และลงมือกระทำการสืบสอบทางปรัชญา นักเรียนจะกลายเป็นนักคิดที่ซาบซึ้งในศิลปะ ด้วยภาษาแห่งศิลปะ สอดคล้องกับ มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2543) ที่กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องสุนทรีย์ภาพ ความสำคัญอยู่ที่ประเด็นการรับรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งที่มีต่อวัตถุต่างๆ และการแสดงพฤติกรรมด้านสุนทรีย์ภาพ อันเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้เป็นเรื่องยาก และซับซ้อนต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2542) กล่าวว่ากระบวนการรับรู้ทางความงามนั้นเป็นการรับรู้ทางสุนทรีย์ที่ต้องมีความเข้าใจในสุนทรีย์วัตถุ และต้องมีพื้นฐานประสบการณ์เดิม หรือต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อน เพราะความรู้สึกในเชิงสุนทรีย์นั้นละเอียดอ่อน และซับซ้อน นอกจากจะต้องให้ความสำคัญโดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสุนทรีย์ภาพแล้ว ควรมีเวลาในการฝึกฝนการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างต่อเนื่อง จึงสรุปได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าทางสุนทรีย์ต้องมาจากการเรียนการสอน (Feldman)

6. จากการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนประถมปีที่ 6 อยู่ในชั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุด ส่วนนักเรียนประถมปีที่ 3 อยู่ในชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง

(Beauty and Realism) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวอท์ และ เทอเลอร์ (Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่าเด็กโตจะให้ความสนใจ และพุดเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพ เช่นเดียวกับ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 11-14 ปี เด็กจะตีความหมายของสิ่งต่างๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของตัวเองกับสิ่งแวดล้อม

7. จากวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพเหมือนจริง ของไตรภพ เพ็ญสุข อยู่ในขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุดเนื่องจากเรื่องราวในภาพนั้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และวิถีชีวิต นักเรียนจึงสามารถถ่ายทอดความรู้สึกได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับ McFee ที่กล่าวถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้น สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมได้ส่งผลต่อการรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นอย่างมาก การแสดงออกทางศิลปะเด็กมิใช่เป็นเพียงวุฒิภาวะทางความงาม (Artistic Maturity) เท่านั้นแต่ยังแสดงถึงวุฒิภาวะทางการรู้คิด (Cognitive Maturity) อีกด้วย

ข้อสังเกตจากการศึกษา

ในการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยประมวลผลได้ดังนี้

1. เมื่อนักเรียนดูภาพงานศิลปะนักเรียนจะพยายามวิเคราะห์เป็นอย่างมาก แต่ก็มีบางภาพที่เด็กพุดว่า “ดูไม่รู้เรื่อง” “งง” ส่วนใหญ่จะเป็นในภาพกึ่งนามธรรมและนามธรรม ผู้วิจัยคาดว่านักเรียนพยายามจะมองและตีความ ซึ่งภาพงานจิตรกรรมนั้นแปลกใหม่สำหรับนักเรียนโดยสิ่งนี้เองสร้างความตื่นเต้นให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก

2. การให้นักเรียนดูภาพงานศิลปะทั้ง 6 ภาพนั้นนักเรียนมีการตอบโต้เป็นอย่างดี และสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนมีความตื่นเต้นในทุกๆ ภาพงานจิตรกรรมที่เปลี่ยนไป และ “พยายามถามว่านี่ใครวาด” “ภาพชื่ออะไร” “นั่นมันคืออะไร” เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ และมีสมาธิในการทดสอบครั้งนี้

3. แม้ว่าผู้วิจัยจะสังเกตว่านักเรียนมีความกล้าแสดงออกแต่เมื่อจะต้องตอบคำถามนักเรียนเกือบทุกคนก็จะเกิดความประมาท ผู้วิจัยถามเด็กว่าชอบเขียนหรือพุดมากกว่ากันเด็กจะบอกว่าเขียนมากกว่า แต่ทั้งๆ ที่ความสามารถในการเขียนของเด็กยังไม่สามารถสื่อคำพุดตาม

ความเป็นจริงได้ สังเกตจากเวลาเขียนจะถามว่าคำนี้เขียนอย่างไร อันนี้มันคืออะไร เป็นต้น แต่เด็กก็เต็มใจที่จะเขียนมากกว่า

4. ในคำถามที่ 1 ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้ และคำถามที่ 5 นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร นั้น นักเรียนบางคน ไม่มีการเชื่อมโยงคำพูด และความคิด เช่น จะพูดลอยๆขึ้นมา ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“เห็นเจดีย์เห็นวัดเห็นบ้านคนเห็นต้นไม้เห็นคนขี่เรือเห็นถนนเห็นสายน้ำเห็นบ้าน”

“มีสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม มีวงกลม พื้นผิวขรุขระ”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“เห็นหน้า เห็นตา เห็นหมวก เห็นผม”

การรับรู้เหล่านี้ผู้วิจัยคาดว่านักเรียนได้พยายามมองที่ภาพ และตีความออกมา แต่เนื่องจากนักเรียนยังไม่มีความรู้ในการเชื่อมโยงคำพูดกับความรู้สึกละเอียด และยังไม่เข้าใจหลักการของศิลปะเท่าที่ควร แต่ก็สามารถเข้าใจได้ว่านักเรียนเข้าใจในประเด็นของคำถาม และพยายามหาเรื่องราวในภาพวาด

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัย

1. ก่อนดำเนินการวิจัยกับนักเรียนควรที่จะทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องของวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการดำเนินการทั้งหมด และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกถึงข้อสงสัยต่างๆ อย่างไม่ปิดกั้น และสร้างบรรยากาศในการเก็บข้อมูลไม่ให้ตึงเครียด

2. ในการดำเนินการวิจัยควรมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ แต่ก็ต้องอย่าลืมจุดประสงค์ของการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนที่ต้องการศึกษา และเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางสุนทรียภาพนั้น ครูควรศึกษาทฤษฎีแต่ละชั้นให้ดี เพราะแต่ละชั้นมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และแน่นอนว่าการนำไปใช้จริงนั้นจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดี เพราะการรับรู้ของนักเรียนแต่ละคนมีหลากหลาย และแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนศิลปะควรจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการคิดทางสุนทรียภาพ เช่น แนะนำในเรื่อง องค์ประกอบศิลป์ทางศิลปะ คือ สี แสง-เงา เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และการรับรู้ทางการมองเห็น เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งควรชี้แนะเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่างๆ ในการสร้างงานศิลปะ เช่น ให้นักเรียนได้พิจารณางานศิลปะหลากหลายทั้งเนื้อหา และเทคนิควิธี และภาพจิตรกรรมที่มีความแตกต่างกันของสังคมที่นักเรียนอยู่ เพราะนักเรียนมีการรับรู้ในเรื่องรูปแบบและเทคนิควิธีการน้อยมาก

3. ครูผู้สอนควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณางานศิลปะโดยการวิเคราะห์งานศิลปะ (ศิลปะวิจารณ์) เพราะจากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนมีการตีความภาพงานจิตรกรรมในบริบทของเนื้อหาของภาพแต่ก็ตัดสินใจในลักษณะของความชอบส่วนตัวมากกว่า ความหมายที่เป็นหลักการทางศิลปะ นอกจากครูจะต้องแนะนำในเรื่องของทัศนธาตุทางศิลปะแล้ว ก็จำเป็นต้องแนะนำในเรื่องของการวิเคราะห์ในเรื่องหลักการองค์ประกอบด้วย เช่น ความสมดุล ความกลมกลืน ทิศทาง สัดส่วน ความลดหลั่น และแนะนำให้นักเรียนค้นหา และทำความเข้าใจ โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบมูลฐานต่างๆ ทางศิลปะเข้าด้วยกัน กับความเข้าใจของนักเรียน ให้เหตุผลของสิ่งที่ ชอบ และ ไม่ชอบ ครูควรแนะนำให้นักเรียนมีการคิดที่เป็นระบบ สามารถตัดสินใจ และประเมินค่าด้วยตัวเอง ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีการชี้แนะ และส่งเสริมนักเรียนในขอบเขตความรู้ของศิลปะ ให้นักเรียนเข้าใจในการมองภาพงานศิลปะ

4. การจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะที่เน้นในเรื่องสุนทรียภาพนั้นควรทำให้เป็นหลักการมากขึ้น นำองค์ความรู้ของแกนสุนทรียศาสตร์ และแกนศิลปะวิจารณ์ มาใช้เพราะ 2 แกนนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อใช้คู่กัน โดยเป็นหลักในการดำเนินการสอนของครู นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่หลักสูตรกำหนดคือ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ในเรื่องของการรู้คุณค่า การมีสุนทรียภาพ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยเรื่องเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิด ไม่ใช่ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตลอดทั้งชั่วโมง การปฏิบัติควรเป็นกิจกรรมทำย ชั่วโมง หรือเป็นการบ้านของเด็ก เพราะศิลปะสำหรับนักเรียนไม่ได้เรียนเพื่อเป็นศิลปิน แต่ก็ต้อง

ยอมรับว่าถ้าขาดการสร้างงาน(การปฏิบัติ)เด็กก็จะมีทางเข้าใจความหมายของศิลปะได้เลย ส่วนแกนประวัติศาสตร์ศิลป์นั้นทำหน้าที่เป็นสื่อการเรียนการสอน (เรื่องราวที่จะสอน) การจัดกิจกรรมวิชาศิลปะนั้นควรทำครบ 4 แกนสำคัญ ฉะนั้น หน้าที่ของครูก็คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความสนใจของเด็กให้ ทันยุคสมัย และเกิดประโยชน์มากที่สุด

นอกจากนั้นแล้วสิ่งสำคัญอีกสิ่งคือ ครูจะต้องเข้าใจว่าเด็กทุกคนมีความสามารถ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

ทวีเกียรติ ไชยงยศ (2531) สรุปแนวความเชื่อที่มีส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถวาดภาพได้เนื่องจากเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และความอยากรู้อยากเห็น (Creativity and Problem Solving) เป็นสมบัติติดตัวมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว
2. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถแสดงออกทางศิลปะตามศักยภาพของตนได้ โดยเชื่อตามสิทธิของมนุษย์ในการแสดงออกเป็นรูปแบบอย่างเสรีเท่าที่ความสามารถ และศักยภาพของตนพึงมี (Capacity and Free Expressive)
3. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางศิลปะจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนได้โดยเชื่อตามสิทธิของมนุษย์ และเจตจำนงเสรีในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Personality and Identity) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
4. เชื่อว่าศิลปะศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้ โดยเชื่อว่าผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ขึ้น และประยุกต์ และผลิตออกมาเป็นสินค้าทำรายได้เข้าประเทศ

เลิศ อานันตะ (อ้างใน นิพนธ์ ทวีกาญจน์, 2533) แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าความคิดสร้างสรรค์ และเสรีภาพมีส่วนสำคัญในการแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กโดยครูควรเป็นผู้กำหนดแนวทาง ชักจูง กระตุ้นให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างอิสระอย่างเต็มที่ในการเลือกแนวความคิด และเนื้อหาที่เขาสนใจด้วยตนเอง โดยให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม บทเรียน และชีวิตของเด็ก ซึ่งการที่เด็กได้มีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดนั้นจะช่วยในการพัฒนาสุนทรียภาพในตัวเด็กให้เจริญงอกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นคนที่มีความรู้ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถแสดงออกให้ปรากฏได้ ไม่ว่าจะเป็นในงานศิลปะหรืองานอื่นๆ

จากเหตุผลข้างต้นการจัดการเรียนการสอนศิลปะควรเน้นหลักการมากขึ้น เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางกำหนด เน้นที่ตัวผู้เรียนโดยให้ความสำคัญต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ เน้นที่องค์ความรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และวิชาอื่นด้วยตัวเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต้องงานศิลปะเท่านั้น ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต้องงานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละชั้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต้องงานศิลปะ ระหว่างนักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อม และสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน